

Arbetsmarknadsdepartementet

Svar på skriftlig fråga E 23/2017 till de nordiska regeringarna

Nordiska rådets utskott för tillväxt och utveckling i Norden har genom den skriftliga frågan E 23/2017 av den 5 december 2017 bett de nordiska arbetsmarknadsministrarna redogöra för sin syn på möjligheten, och eventuella EU-rättsliga eller politiska/ekonomiska begränsningar mot, att revidera eller ingå nordiska avtal på arbetsmarknadsområdet.

Som påpekas i frågan finns det en hel del skrivningar i den reviderade överenskommelsen om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden från 1982 som i dag får anses vara föråldrade. Detta har uppmärksammats av Nordiska rådet tidigare och Ministerrådet för arbetsliv (MR-A) tog därför hösten 2003 beslut om att den nordiska överenskommelsen skulle ses över. En nordisk arbetsgrupp bildades därefter som fick i uppgift att se över och uppdatera den föråldrade avtalstexten.

Revideringsarbetet var även föremål för en rättslig bedömning. I den bedömningen konstaterades att genom inträdet i EU hade den rättsliga situationen när det gäller möjligheterna att träffa internationella överenskommelser av ett sådant slag som den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen förändrats för Finland och Sverige. Förhållandet mellan medlemsstaterna (dvs. Danmark, Finland och Sverige) regleras efter inträdet enbart av EU-rätten även när de sinsemellan är bundna av tidigare träffade avtal. Medlemsstaternas möjligheter att träffa nya internationella överenskommelser kan vidare vara inskränkta till följd av EU-rätten, bl.a. principen om unionens exklusiva kompetens. Detta gäller oavsett om det är fråga om avtal mellan medlemsstaterna eller avtal mellan en medlemsstat och tredje land (ett land utanför EU, t.ex. Island och Norge). Det gäller också oavsett om det är fråga om en ny överenskommelse – med samma eller

liknande innehåll som en gammal överenskommelse – eller om det är fråga om att avtala om att ändra i en gällande överenskommelse.

Medlemskap i EU medförde dock inte att gällande internationella avtal, såsom den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen, upphörde att gälla eller fick någon ny innebörd. Konsekvenserna av inträde i EU för gällande internationella avtal regleras i artikel 351 EUF. Av den bestämmelsen följer att internationella avtal som ingåtts före medlemskap i princip inte påverkas av unionsrätten men att i den mån sådana avtal inte är förenliga med unionsrätten ska berörda medlemsstater vidta alla lämpliga åtgärder för att undanröja det som är oförenligt med unionsrätten. I sista hand, om ingen annan åtgärd är möjlig, kan en medlemsstat enligt rättspraxis vara förpliktad att säga upp det internationella avtalet. I samband med anslutningen av Finland och Sverige till EU gjorde avtalsparterna (övriga EU-stater samt Finland och Sverige) en gemensam förklaring (nr 28) om det nordiska samarbetet. Förklaringen innebar att parterna ”registrerade” att Finland och Sverige som medlemmar i EU avsåg fortsätta sitt nordiska samarbete, både inbördes och tillsammans med andra länder och territorier, ”i full överensstämmelse med gemenskapsrätten” m.m. Det betyder att avtalsparterna registrerar att – men inte godkänner eller bestämmer – att Finland och Sverige fortsätter det nordiska samarbetet. Förklaringen konstaterar också att länderna avser att göra detta i full överensstämmelse med unionsrätten, d.v.s. på det sätt som förutsätts i artikel 351 EUF.

I den aktuella frågan från Nordiska rådet framhålls en skrivning i tilläggsprotokollet till överenskommelsen om styrning av nordiska arbets-sökande som problematisk eftersom det där framgår att rekrytering av arbetskraft från ett annat nordiskt land bör ske genom den offentliga arbetsförmedlingen. Detta får ses som en begränsning med tanke på att rekrytering i ökande omfattning sker via andra kanaler och medier i jämförelse med situationen i början av 1980-talet.

Avseende styrningen av nordiska arbetssökande konstaterades det redan i en utredning för Nordiska ministerrådet 1997 om den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och EU att de nordiska ambitionerna stod i mindre god överensstämmelse med unionsrätten, särskilt när det gällde de uttryckliga strävandena att försöka förhindra privat rekrytering i ett nordiskt land och att försöka styra och begränsa flyttningsrörelserna över gränserna, eftersom ett sådant syfte är motsatt det syfte som EU-reglerna har.

Frågan om just icke-diskriminering vid arbetsförmedling är reglerad i EU-rätten, vilket innebär att det råder exklusiv unionskompetens på området. Det kan således ifrågasättas om inte den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen borde ha anpassats till unionsrätten enligt artikel 351 EUF. I det här sammanhanget bör framhåvas att skrivningen om styrande av nordiska arbetssökande till den offentliga arbetsförmedlingen i överenskommelsen inte tillämpas i praktiken. För svensk del har den inte lett till lagstiftning eller andra liknande bestämmelser och såvitt känt tillämpas heller inte dessa åtgärder för styrning och begränsning i praktiken längre, varför frågan om reglernas förenlighet med EU-rätten inte blivit aktuell.

På basis av den rättsliga bedömningen som gjordes lades revideringsarbetet av den nordiska överenskommelsen ner år 2005. En generell utgångspunkt vid bedömningen av den fråga som Nordiska rådet har ställt är att den nordiska överenskommelsen idag utgör mer en grund för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Hur samarbetet på arbetsmarknaden sker mellan de nordiska länderna utgår inte från hur den exakta texten är formulerad i överenskommelsen utan beskrivs bl.a. i de samarbetsprogram som tas fram vart fjärde år av MR-A. På ministermötet i november 2017 togs beslut om ett nytt nordiskt samarbetsprogram inom arbetslivsområdet som ska gälla för åren 2018–2021. Samarbetet kommer att vara inriktat mot en rad mål som siktar på att tillmötesgå de långsiktiga utmaningarna och möjligheterna som den nordiska arbetsmarknaden står inför. Där ingår även ett fokus på att förbättra mobiliteten på den nordiska arbetsmarknaden.

Min och mina nordiska ministerkollegors slutsats är att bedömningen som gjordes i samband med att revideringsarbetet av den nordiska överenskommelsen lades ner år 2005 fortfarande är aktuell. Möjligheterna att revidera eller ingå nordiska avtal på arbetsmarknadsområdet är begränsade så länge ett reviderat eller nytt avtal omfattar operativa bestämmelser på områden där EU:s medlemsstater i Norden inte längre har kompetens.

Ylva Johansson
Arbetsmarknads- och etableringsminister,
Ordförande i MR-A 2018

